

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

De burgemeester moet worden gekozen [I]

Nee, partijpolitiek belemmert zijn ambtsuitoefening

door *Eddy Bilder*

De auteur is burgemeester te Zwartewaterland (Genemuiden, Hasselt en Zwartsluis) en oud-Tweede Kamerlid namens het CDA.

Het aanzien van het openbaar bestuur is er de afgelopen jaren niet op vooruitgegaan. Het vertrouwen van de bevolking in het bestuur van het rijk, de provincie en de gemeente evenmin. De opkomst bij verkiezingen staat onder druk, historische dieptepunten worden gemeten. De keuze van de kiezer loopt per verkiezing sterk uiteen. Grote overwinningen en enorme verliezen volgen elkaar op. De zittingsduur van volksvertegenwoordigers en bestuurders neemt steeds verder af. Het antwoord op deze, wat mij betreft zorgwekkende, veranderingen wordt door velen gezocht in een structuurverandering. Ook het CDA lijkt, blijkens de uitspraken van fractievoorzitter Van Haersma Buma over het kiezen van de burgemeester, daarin het heil te zoeken. Ik meen dat er veel meer naar de cultuur gekeken moet worden als het gaat om de vraagstukken rond het openbaar

bestuur. Ik betreur het dat in het CDA partijstandpunten over het democratiseren van de benoeming van burgemeesters veranderen zonder dat de partijdemocratie daaraan te pas komt.

* * *

De eerste vraag die opkomt is: voor welk probleem is de rechtstreeks gekozen burgemeester de oplossing?

Er is een tijd geweest dat burgemeestersbenoemingen met veel onduidelijkheden omgeven waren. Er werden politieke deals gesloten in Den Haag en ten provinciehuize. Gemeenten werden soms geconfronteerd met onnavolgbare benoemingen. Sinds een jaar of zeven is er echter sprake van een helder en uitgebalanceerd benoemingsstelsel. Voor zover ik weet functioneert dit systeem tot tevredenheid van alle betrokkenen. Het huidige systeem kan kort worden samengevat als 'de Kroon benoemt de door de gemeenteraad gekozen burgemeester'. Het omvat het beste uit twee werelden: enerzijds is de inbreng van de lokale democratie goed geborgd, anderzijds behoudt de burgemeester als Kroonbenoemde functionaris een onafhankelijke positie.

Die onafhankelijke positie is een van de argumenten om tegen een rechtstreeks geko-

zen burgemeester te zijn. In de huidige constellatie is de burgemeester ‘van iedereen’. De voordracht vanuit de raad en de vertrouwenscommissie is immers meestal unaniem. Men kiest niet vanuit partijpolitieke overwegingen, maar men zoekt een burgemeester die bij de gemeente past. Een rechtstreeks gekozen burgemeester daarentegen zal vaak door een kleine meerderheid worden gekozen en ook ‘als behorend tot een bepaald politiek kamp’ worden beschouwd. Partijpolitieke overwegingen zullen in het leven van de burgemeester een belangrijkere rol gaan spelen. De herverkiezingskansen zullen bij het maken van keuzes onwillekeurig een rol spelen. Dat zal ook gelden voor de wijze waarop er naar hem gekeken wordt.

In het huidige bestel is de burgemeester vraagbaak en vertrouwenspersoon voor alle politieke partijen. Ik merk in de dagelijkse praktijk geregeld dat daaraan behoefte bestaat. Raadsleden uit alle politieke partijen hebben bij tijd en wijle de behoefte om een dilemma te delen of advies in te winnen. Ook voor de wethouders kan de burgemeester vraagbaak en adviseur zijn. Dit kan in de wetenschap dat de burgemeester in electoraal opzicht geen concurrent is. Ik kan mij niet voorstellen dat een rechtstreeks gekozen burgemeester met de gehele raad en het college eenzelfde vertrouwenspositie kan hebben.

De benoemde burgemeester is als de hoeder van integriteit minder snel geneigd tot, en verdacht van, politieke overwegingen dan een rechtstreeks gekozen burgemeester. De benoemde burgemeester heeft in deze kwesties een onafhankelijke positie, een eigen taak en verantwoordelijkheid.

Een belangrijke taak van de burgemeester is, naast het oog hebben voor integriteit, het bewaken van de zorgvuldigheid van de besluit-

vorming. Dat is noodzakelijk, maar politiek niet interessant. Een gekozen burgemeester zal er de verkiezingen niet mee winnen, maar voor een benoemde burgemeester is het een belangrijk aandachtsgebied.

* * *

Over de wijze waarop de gekozen burgemeester moet worden ingevoerd, verschillen de meningen van de voorstanders. Er zijn veel vragen die moeten worden beantwoord voordat tot een verantwoorde invoering van een nieuw systeem kan worden overgegaan. Het gaat daarbij om een ingrijpende wijziging in de lokale democratie. Ik herinner mij de invoering van het dualisme in 2002. Tot op de dag vandaag zijn er kinderziektes. Daarnaast heeft de hele operatie veel geld gekost en is er te veel van ‘blauwdrukdenken’ uitgegaan: men heeft één oplossing aan alle gemeenten opgelegd. Ik vrees dat de invoering van de gekozen burgemeester opnieuw voor veel problemen gaat zorgen.

Ten slotte speelt voor mij persoonlijk in deze discussie ook een religieus argument een rol. De gedachte dat de democratie over alles moet gaan en dat ‘de helft plus 1’ altijd gelijk heeft, is gestoeld op het verlichtingsdenken en het uitgangspunt van volkssoevereiniteit. De grondleggers van de christendemocratie (Groen van Prinsterer, De Savornin Lohman en Kuyper) meenden dat God soeverein is. Ik onderschrijf dat. In die opvatting ligt de legitimatie voor de monarchie (tot op de dag van vandaag staat in de officiële besluiten/wetten dat de koning regeert bij de gratie Gods), en daarvan afgeleid worden ook de burgemeesters door de Kroon benoemd. Daarmee representeert de benoemde burgemeester ten diepste een ander bestuursgezag dan de gekozen burgemeester.